

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: "Przegląd Piśmiennictwa o Książce" jako źródło informacji o bibliotekach szkolnych oraz publicznych dla dzieci i młodzieży

Author: Agnieszka Bajor

Citation style: Bajor Agnieszka. (2010). "Przegląd Piśmiennictwa o Książce" jako źródło informacji o bibliotekach szkolnych oraz publicznych dla dzieci i młodzieży. "Nowa Biblioteka" (2010, nr 2, s. 27-46)

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Agnieszka Bajor

Zakład Bibliotekoznawstwa i Marketingu Książki
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: agnieszka.bajor@us.edu.pl

**„PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA O KSIĄŻCE” JAKO ŹRÓDŁO INFORMACJI
O BIBLIOTEKACH SZKOLNYCH ORAZ PUBLICZNYCH DLA DZIECI
I MŁODZIEŻY (1955-1968)**

ABSTRAKT:

Przedstawiono „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” jako jedno ze źródeł informacji o bibliotekach szkolnych oraz bibliotekach publicznych dla dzieci i młodzieży (1955-1968). Skupiono się na ukazaniu zmian, jakie nastąpiły w metodyce pracy pedagogicznej. W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. nastąpiła ewolucja zadań bibliotek, które coraz częściej stawały się szkolnymi centrami informacji. W grupie wyselekcjonowanych na podstawie kwerendy źródłowej artykułów wydzielono następujące grupy tematyczne: funkcjonowanie bibliotek szkolnych, rola bibliotek szkolnych, podstawy prawne bibliotekarstwa szkolnego, zawód bibliotekarza szkolnego, współpraca bibliotek szkolnych z bibliotekami publicznymi, organizacja bibliotek publicznych dla dzieci i młodzieży.

SŁOWA KLUCZOWE:

Bibliografia. Biblioteka publiczna dla dzieci i młodzieży. Biblioteka szkolna. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce”.

„Przegląd Piśmiennictwa o Książce” jest jednym z najstarszych źródeł informacji na temat zagranicznych publikacji poświęconych informacji naukowej i bibliotekoznawstwu, w tym bibliotekarstwu

szkolnemu i dziecięco-młodzieżowemu, opracowywanych w Polsce. W latach 1951-1954 publikacja ta, od 1969 r. znana pod tytułem „Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Piśmiennictwo zagraniczne”, ukazywała się jako wydawnictwo powielane (dziesięć numerów rocznie) i rozprowadzane w niewielkim kręgu odbiorców. Od 1955 r. stanowi natomiast bezpłatną wkładkę kwartalną do „Przeglądu Bibliotecznego”. Według początkowych planów redakcji bibliografia, przygotowywana zespołowo w Bibliotece Narodowej, miała przynieść bogato adnotowane opisy bibliograficzne artykułów z prasy, które dotyczyły „najnowsze piśmiennictwa zagranicznego w zakresie teorii i praktyki bibliotekarstwa i bibliografii oraz nauki o książce i dokumentacji, [a analizy dokumentacyjne – przyp. A. B.] będą miały – w zależności od charakteru omawianych prac i ich znaczenia metodycznego lub informacyjnego – postać sprawozdań bibliograficznych lub streszczeń dokumentacyjnych” [39]. Rozpisywano treść czasopism amerykańskich, australijskich, austriackich, belgijskich, bułgarskich, brytyjskich, czechosłowackich, duńskich, francuskich, niemieckich, radzieckich, rumuńskich, szwajcarskich, węgierskich, włoskich, by ukazać rozwój bibliologii poza granicami naszego kraju. Na podstawie analizy zgromadzonego tam piśmiennictwa można prześledzić ewolucję funkcji bibliotek szkolnych i publicznych dla dzieci i młodzieży w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w., czyli tuż przed okresem, w którym nastąpiły rewolucyjne zmiany w światowej pedagogice.

W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego stulecia w Stanach Zjednoczonych, a także Wielkiej Brytanii, wprowadzono radykalne zmiany metod pracy pedagogicznej. Podjęto wówczas na szeroką skalę reformy oświatowe, które miały doprowadzić do przeobrażenia funkcji tradycyjnej szkoły. Pamięciowe metody opanowywania materiału zastąpiono metodami „bazującymi na odkrywaniu, badaniu, rozwiązywaniu problemów, na stosowaniu i wykorzystywaniu zdobytej wiedzy” [41, s. 191]. Zaczęto bowiem propagować nauczanie nie faktograficzne, ale praktyczne, czyli nauczano nie „co”, ale „jak”. Szkoła miała przygotować młodzież do uczestnictwa w życiu politycznym, społecznym i kulturalnym kraju. Miała być także ważnym elementem systemu kształcenia i wychowania ustawicznego, w którym zwracano uwagę na procesy samokształceniowe, indywidualizację nauczania, stosowanie nowoczesnych technik kształcenia z wykorzystaniem nowatorskich środków dydaktycznych. Wdrażano ideę społeczeństwa edukacyjnego, w którym wykształcenie miało, i ma do tej pory, olbrzymie znaczenie. Te zmiany oczywiście wpłynęły na jakość pracy w bibliotekach szkolnych. Bibliotekarze szkolni zostali włączeni do realizacji

programu dydaktyczno-wychowawczego szkoły. By właściwie spełniać te funkcje, potrzebne były nowoczesnie urządzone i kierowane biblioteki, które powoli stawały się szkolnymi pracowniami, laboratoriami, centrami edukacyjnymi, a wreszcie *media centre*, w których uczniowie samodzielnie zdobywali wiedzę oraz rozwiązywali problemy.

Organizacja i funkcjonowanie bibliotek szkolnych

Piśmiennictwo poświęcone zagadnieniom bibliotekarstwa szkolnego oraz publicznego dla dzieci i młodzieży stanowi jeden z elementów treści „Przeglądu Piśmiennictwa o Książce”, który nie został zresztą wyszczególniony w jakimś stałym dziale. Duża grupa opracowań dotyczy funkcjonowania bibliotek szkolnych [30]. W pracach zwracano uwagę na rozmaite zadania pełnione przez te biblioteki, znane np. ze współczesnej literatury fachowej: kształcąco-wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze, diagnostyczno-prognostyczne i kulturalno-rekreacyjne. Dzięki funkcji informacyjnej uczniowie i nauczyciele zdobywali ponadto wiarygodne materiały na interesujące ich tematy. Biblioteka szkolna zapewniała szybki dostęp do swoich zbiorów, a dziś, w dobie globalizacji informacji i wiedzy, do światowych zbiorów danych. Podstawowym zadaniem bibliotek szkolnych było, i jest w dalszym ciągu, dostarczanie „informacji i pomysłów – podstawowych dla zadowolającego funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie, w którym coraz większe znaczenie ma informacja i wiedza. Biblioteka szkolna wyposaża uczniów w umiejętność uczenia się przez całe życie, rozwija ich wyobraźnię, przygotowuje do roli odpowiedzialnych obywateli” [3, s. 13]. Ten typ księżnic wspomagał również młodych czytelników w przygotowaniu do korzystania z różnorodnych materiałów informacyjnych, nie tylko książek i czasopism, ale także mikroform czy nagrań dźwiękowych. Wielokrotnie wspomniano o roli bibliotek wobec nauczycieli. Pedagodzy zdobywali w bibliotekach szkolnych potrzebne im materiały dydaktyczno-wychowawcze. Biblioteki służyły pomocą w procesie dokształcania i doskonalenia zawodowego, zdobywania umiejętności w zakresie nowoczesnej metodyki i form pracy z uczniem.

W latach sześćdziesiątych XX w. bibliotek szkolnych nie postrzegano już jako księżnic przygotowanych jedynie do udostępniania książek na zasadzie „odpowiednia książka dla każdego dziecka w odpowiednim czasie”, ale stały się one miejscem, w którym można było realizować program wychowawczy szkoły [32]. W amerykańskich szkołach średnich zwracano wówczas uwagę na nowatorskie metody nauczania, np. popularyzowano pracę w małych grupach uczniowskich i samo-

dzielne zdobywanie wiedzy przez uczniów w ramach przydzielonych im zadań. Te zadania przyczyniły się w bibliotekach szkolnych do rozbudowy zbiorów książkowych oraz zbiorów pomocy naukowych [13]. Bibliotekarze opracowywali katalogi nowości książkowych, katalogi z kartami bibliotecznymi uzupełnionymi adnotacjami, a także bibliografie zagadnień. Nauczyciele z kolei kierowali lekturą uczniów, a pomoc w tym zakresie otrzymywali od bibliotekarzy, dostarczających pedagogom zarówno materiałów, jak i informacji. Problem odpowiedniego doboru literatury, współpracy z nauczycielami oraz grupowych zajęć z uczniami był podnoszony szczególnie wymownie w odniesieniu do pracy pedagogicznej szkół podstawowych. Lektura, a również inne pomoce dydaktyczne, pomagały nauczycielom rozwijać u dzieci zainteresowania oraz uzupełniać zdobyte podczas lekcji wiadomości [17].

Ciekawie prezentują się teksty, w których podkreślano rolę dobrze zorganizowanych księgozbiorów bibliotecznych. Oldřich Kapsa na posiedzeniu Centralnej Rady Bibliotecznej omówił księgozbiory czeskosłowackich bibliotek szkolnych, które często nie odpowiadały wychowawczym i naukowym potrzebom szkół [7], a organizację słowackich bibliotek szkolnych w tym samym okresie przedstawiła Irena Blühová [4]. Biblioteki szkolne w założeniach powinny były zapewniać uczniom i nauczycielom dostęp do różnorodnych pod względem tematyki oraz poziomu trudności podręczników, książek, czasopism i gazet oraz innych materiałów bibliotecznych, takich jak przeźrocza, filmy, nagrania dźwiękowe (zarówno z tekstem słownym jak i z muzyką), reprodukcje malarskie i plansze. Dobór materiałów do bibliotek musiał być dodatkowo starannie zaplanowany, odzwierciedlający potrzeby i zainteresowania uczniów, dostosowany do zawartości już istniejącego księgozbioru oraz możliwy do zrealizowania w ramach przyznanego bibliotece budżetu.

Na łamach „Przeglądu Piśmiennictwa o Książce” omówiono również podstawy prawne funkcjonowania bibliotek szkolnych, i tak zaprezentowano czeskosłowacki projekt ustawy o organizacji tego typu bibliotek w skali ogólnokrajowej [9]. W projekcie przewidywano konieczność tworzenia w każdej szkole dwóch oddziałów biblioteki – dla uczniów i nauczycieli – oraz powiatowych i wojewódzkich bibliotek nauczycielskich, których zadaniem byłoby pełnienie roli nadrzędnej w stosunku do bibliotek szkolnych w danym rejonie. Celem naukowych bibliotek pedagogicznych miało być z kolei organizowanie różnorodnych szkoleń, dostarczanie potrzebnych materiałów oraz ogólna opieka nad rozwojem bibliotek. Barbara Buick podniosła natomiast kwestię powołania w Australii centralnego urzędu dla bibliotek szkolnych w miejsce istniejących urzędów w poszczególnych stanach [24].

Bibliotekarze szkolni i bibliotekarze bibliotek publicznych

Odrębnie zaprezentowano problemy zawodu bibliotekarza szkolnego. Obecnie bibliotekarze realizują programy szkolne oraz plany pracy bibliotek szkolnych, często działających jako szkolne centra informacyjne. Wykonanie tych zadań jest możliwe wtedy, gdy bibliotekarz posiada nie tylko odpowiednie wykształcenie w dziedzinie bibliotekoznawstwa, ale także przygotowanie pedagogiczne, umiejętności w zakresie zdobywania i dostarczania informacji pochodzących ze źródeł tradycyjnych i elektronicznych. Bibliotekarz szkolny powinien ponadto dysponować umiejętnościami związanymi z zarządzaniem prowadzonej przez siebie placówki, czyli prawidłowo opracowywać budżet biblioteki oraz przygotowywać plan pracy na cały rok szkolny [33, s. 14-15]. Zadaniem bibliotekarza jest także permanentne propagowanie kultury książki i czytelnictwa, literatury dziecięcej i młodzieżowej, mediów i kultury. Dziś zwraca się uwagę nie tylko na wymienione cechy bibliotekarza szkolnego, ale także na jego zdolność do samodoskonalenia czy ulepszenia własnego warsztatu pracy. Bibliotekarze powinni też dbać o aktualizację zbiorów bibliotecznych, które służą funkcji wychowawczej i kształceniowej szkoły. Oczekuje się od nich umiejętności współpracy z gronem nauczycielskim, otwartości na wciąż zachodzące w szkolnictwie zmiany i kreatywności [59, s. 54].

Wymienione zadania, pochodzące ze współczesnej polskiej literatury, stały również przed bibliotekarzami lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Czytelnicy „Przeglądu Piśmiennictwa o Książce” mogli np. poznać poglądy Frances Henne, która zwróciła uwagę na istotne zagadnienia prawidłowego rozwoju bibliotek szkolnych i zaliczyła tu: zatrudnianie tylko wykwalifikowanych kadr, w liczbie zalecanej przez odpowiednie normy, co nie było wówczas sprawą oczywistą¹; zmianę

¹ Biblioteki jeszcze w latach sześćdziesiątych XX w. borykały się z problemem zatrudnienia bibliotekarza. Ciekawe badania dotyczące użyteczności bibliotek szkół powszechnych przeprowadzono w Rutgers University. Z analizy pracy sześciu bibliotek szkolnych ze stanów New Jersey i Pennsylvania, posiadających zbiory klasowe lub zbiory centralne, zatrudniające lub nie zatrudniające bibliotekarza, wynika, że najlepiej funkcjonowały biblioteki, w których stale pracował wykwalifikowany bibliotekarz [28]. Trzeba też podkreślić, że niejednokrotnie biblioteki klasowe były krytykowane z powodu niewielkich korzyści jakich dostarczały. Najczęściej były źle prowadzone, nie posiadały dostatecznego wyboru książek, a ich księgozbiór w głównej mierze zależał od zainteresowań prowadzącego nauczyciela.

programu kształcenia bibliotekarzy szkolnych w kierunku specjalizacji²; rozszerzenie programów kształcenia nauczycieli o zagadnienia metodyki bibliotecznej [15]. Bibliotekarze szkolni byli także zobowiązani do nawiązywania współpracy z nauczycielami, władzami oświatowymi i innymi zainteresowanymi organizacjami, by wspólnie dążyć do zalecanych w normach postanowień dotyczących pracy szkolnej służby bibliotecznej.

Obowiązki na rzecz rozwoju dydaktyki szkoły bibliotekarz mógł pełnić przede wszystkim gromadząc odpowiednie dokumenty – książki, czasopisma i materiały oglądowo-słuchowe [27]. Bibliotekarz szkolny koordynował ponadto lekturę szkolną, znał poziom umysłowy wszystkich uczniów – ich problemy i osiągnięcia oraz zainteresowania. Jego celem było współdziałanie z rodzicami, zwłaszcza młodszych uczniów.

Tak szerokie potraktowanie zadań bibliotekarza wywoływało konieczność zmiany w przygotowaniu do tego zawodu. Czytelnicy „Przełomu Piśmiennictwa o Książce” mogli więc poznać metody nauczania pedagogiki w katedrze bibliotekoznawstwa w Uniwersytecie Karlova w Pradze. Studenci zdobywali informacje dotyczące historii wychowania i oświaty, zgłębiali zagadnienia współczesnej pedagogiki bibliotecznej, czyli zapoznawali się z zadaniami bibliotek w procesie wychowania, metodami pracy z czytelnikiem, pracą oświatową oraz współpracą bibliotek ze szkołami i organizacjami społecznymi [10]. Równie ważne, jak w przypadku pracowników bibliotek szkolnych, było kształcenie kadr na potrzeby publicznych bibliotek dziecięcych. Przedstawiono np. program sześciotygodniowego kursu dla bibliotekarzy bibliotek dziecięcych [43]. Od bibliotekarzy pracujących w bibliotekach dziecięcych należało wymagać przede wszystkim krytycznej znajomości bieżącej literatury dziecięcej oraz znajomości psychologii rozwojowej dziecka. Niestety, tak krótki kurs nie pozwalał na odpowiednie przygotowanie bibliotekarzy. Z kolei w programie czteroletniego szkolenia bibliotekarzy we wschodnich Niemczech na czwartym roku prowadzone było korespondencyjne studium specjalizacyjne bibliotekarzy bibliotek dziecięcych [50]. Uczestnicy kursu poznawali narzędzia pracy w bibliotece dziecięcej, czyli literaturę dla dzieci oraz zasady kompletowania i opracowania księgozbioru. Istotne, jak można wnioskować, było przyswojenie metod pozyskiwania czytelników oraz przygotowanie do indywidualnej lub grupowej pracy. Cel kursu był pełniejszy jednak wtedy, gdy absolwenci samodzielnie aktualizowali zdobyte wiadomości na podstawie literatury dziecięcej, popularnonaukowej i pedagogicznej.

² Autorka zaproponowała również, by bibliotekarze pracujący w szkołach z większą uwagą zainteresowali się pomocami naukowymi typu nieksiążkowego.

Biblioteki publiczne dla dzieci i młodzieży

Nowy program nauczania w szkołach amerykańskich, zakładający, że 40% obowiązkowego czasu nauki ucznia zajmuje samodzielna praca, wywołał zmiany nie tylko w pracy bibliotek szkolnych, ale także publicznych [14]. Z uwagi na ograniczony dostęp do bibliotek szkolnych (położonych często na obrzeżach miasta), należało w bibliotekach publicznych umożliwić uczniom korzystanie z niektórych materiałów naukowych, przeprowadzić badania potrzeb uczniów, a następnie na tej podstawie rozszerzyć zakres świadczonych usług bibliotecznych.

Biblioteki publiczne dla dzieci i młodzieży³ przede wszystkim wspomagały proces zdobywania wiedzy w szkołach poprzez zapewnienie wartościowego i aktualnego księgozbioru – lektur szkolnych, literatury popularnonaukowej i pięknej – oraz stworzenie miejsc pracy indywidualnej. Biblioteki te przygotowywały swych odbiorców do pracy samokształceniowej. Zadaniem bibliotek dziecięcych była również promocja książki⁴. W Stanach Zjednoczonych już w połowie lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku kładziono duży nacisk na powszechną dostępność bibliotek dla dzieci i młodzieży, którzy stanowili 1/3 ogółu czytelników [35]. Biblioteki publiczne nie były jednak w pełni przystosowane na przyjęcie młodych czytelników – brakowało odrębnych pomieszczeń, bibliotekarze nie posiadali odpowiedniego przygotowania do pracy z dziećmi, nie było także adekwatnie dobranego księgozbioru itp.

Na łamach prasy podejmowano jednak starania o zmianę organizacji bibliotek. Ważnym głosem w dyskusji na temat roli bibliotek dziecięcych i młodzieżowych była z pewnością odnotowana na łamach „Przeglądu Piśmiennictwa o Książce” wypowiedź Wernera Jahrmanna, który podkreślił, że pracę z dziećmi i młodzieżą należy traktować jako

³ Historię organizowania pierwszych bibliotek dziecięcych na początku XX w. w Anglii omówił Berwick W. C. Sayers [19]. Teksty poświęcone bibliotekom publicznym przygotowano także w opracowaniach: [16], [23], [29], [34], [49]. W tej ostatniej pozycji opisano jedynie architekturę budynku, zwracając uwagę na nowoczesne rozwiązanie szklanej ściany oddzielającej czytelnię od ogrodu. Ogród mógł być wykorzystany jako miejsce swobodnej lektury podczas pogodnych dni.

⁴ Na uwagę zasługuje także tekst poświęcony działalności Internationale Jugendbibliothek w München, założonej z inicjatywy UNESCO w 1948 r. Celem biblioteki było gromadzenie wartościowego piśmiennictwa przeznaczonego dla młodzieży z poszczególnych krajów świata, które tworzyły narodowe kolekcje. Funkcjonujący w bibliotece ośrodek informacji służył z kolei wydawcom informacjami o zamierzeniach wydawniczych, gustach czytelniczych i najwartościowszych publikacjach godnych tłumaczeń [1].

odrębną dziedzinę bibliotekarstwa, która wymaga od bibliotekarzy odpowiedniego przygotowania i uzdolnień [48]. Dzieci były pełnoprawnymi użytkownikami bibliotek, i dla nich należało przystosować księgozbiory oraz odrębne metody ich udostępniania. Od bibliotekarzy wymagano także większej świadomości ich misji w pracy z młodym czytelnikiem.

Organizację bibliotek dziecięcych w Czechosłowacji zaprezentował Rudolf Málek, przypominając, że biblioteki dla dzieci i młodzieży mieszczą się w szkołach, domach pionierskich czy ośrodkach młodzieżowych oraz stanowią oddziały bibliotek związkowych i powszechnych [8]. W bibliotekach tego ostatniego typu prowadzono oddziały dla młodzieży oraz starszych i młodszych dzieci, dla których urządzano wieczory bajek, gry, imprezy towarzyskie, prowadzono pracę z czytelnikiem indywidualnym oraz kółka czytelnicze. W innym tekście ten sam autor omówił historię i stan obecny dziecięcych i młodzieżowych bibliotek w Pradze, ich organizację, strukturę czytelników oraz formy pracy, np. współpracę ze szkołami technicznymi [40]. Pracę z dziećmi prowadzono też np. w bibliotece typu wojewódzkiego w Českých Budějovicích [6]. Tu wyodrębniono czytelniiany księgozbiór dziecięcy, założono interesujące typy katalogów i tematycznych kartotek. Dla młodego czytelnika organizowano wystawy, konkursy czytelnicze itp.

Formy pracy w okręgowych bibliotekach dla dzieci w ZSRR przedstawiła z kolei A. Chrenkova [2], Marcelle Bouyssi omówiła dziecięcych czytelników we Francji [5]⁵, a Sigurd Möhlenbroch zaprezentował zajęcia przeprowadzane z młodzieżą starszą (16-20 lat) w bibliotekach szwedzkich [53]. Zasady organizacji filii biblioteki dziecięcej w szkole, prowadzącej kształcenie całodzienne, opisała Irmgard Dressler [46]. Zwróciła uwagę na pomieszczenie biblioteczne, kontakty bibliotekarza z centralną biblioteką powszechną, zawartość księgozbioru, jego opracowanie, formy katalogów oraz udostępnianie zbiorów. Franz Maier scharakteryzował funkcjonowanie biblioteki młodzieżowej w szwajcarskim Biel, gdzie zastosowano wolny dostęp do półek [51, 52]. Ta nowa organizacja księgozbioru spowodowała znaczny wzrost wypożyczeń bibliotecznych. Pewne trudności związane z organizacją tego rodzaju udostępniania zbiorów spostrzegła natomiast Ursula Gessinger [47]. Były to problemy: personalne, finansowe (jest to bowiem droższa forma wypożyczeń) i pedagogiczne (np. niewielki wpływ bibliotekarza

⁵ Autorka zwróciła uwagę nie tylko na zagadnienia organizacji pracy w bibliotekach młodzieżowych (na podstawie ankiety), ale też na formy pracy, np. wystawy, godziny bajek, konkursy czytelnicze.

na wybór lektury do czytania). Zdaniem autorki nie było jednak właściwe powracanie w niektórych bibliotekach ze wschodnich Niemiec oraz Czechosłowacji do tradycyjnych form udostępniania.

W latach pięćdziesiątych podjęto także próby omówienia celów sporządzania katalogów bibliotek dziecięcych, które opracowywano stosownie do wieku czytelników, np. dla klas 1-2 w formie albumu, wiatraczka, harmonijki, czy też tak, by przypominały książkę z obrazkami [21]. Każdy z katalogów powinien być poświęcony odrębnemu tematowi, autorowi, rodzajowi lub gatunkowi literackiemu. Opis bibliograficzny mógł być ograniczony do najważniejszych elementów, czyli nazwiska autora książki oraz jej tytułu. Dla dzieci z klas 3-4 zakładano katalogi w formie kartotek, a opis bibliograficzny wzbogacano informacjami o podtytule, roku wydania oraz liczbie stron. Uczniowie klas 5-7 mogli już posługiwać się katalogiem przedmiotowym i systematycznym, pełniącym istotne funkcje propagandowe w czytelnictwie dzieci i młodzieży [20, 25]. Ważne były również pomoce naukowe dla dzieci, które przybliżały młodym użytkownikom katalogu systematycznego możliwości korzystania z aparatu informacyjnego (np. krótkie informatory opisujące katalog). Ucząc korzystania z tego rodzaju narzędzi zapoznawano dzieci z klasyfikacją biblioteczną (na podstawie podziału na przedmioty nauczania), systemem ustawiania książek na półkach, z budową katalogów i kartotek, opisem bibliograficznym, zasadami szeregowania kart katalogowych i indeksem przedmiotowym przygotowanym do katalogu systematycznego. Uczniom starszym polecano także kartoteki zagadnieniowe, obejmujące pozycje, które nie znajdowały się w bibliotece.

Współpraca bibliotek szkolnych i publicznych

W „Przeglądzie Piśmiennictwa o Książce” zamieszczono też kilka tekstów poświęconych współpracy bibliotek szkolnych i powszechnych oraz ich wzajemnym wpływom [18]. Współpraca między publicznymi bibliotekami dziecięcymi a szkołami w Polsce rozwijała się dopiero od połowy lat siedemdziesiątych XX w. Dotyczyła ona przede wszystkim: organizacji imprez bibliotecznych, wypożyczeń książek uczniom i nauczycielom oraz prowadzenia przez biblioteki publiczne przysposobienia czytelniczego [37, s. 100-101]. Poza granicami kraju w latach pięćdziesiątych bibliotekarze szkolni wskazywali uczniom możliwości korzystania z bibliotek powszechnych, jako „bibliotek uzupełniających”, w których można odnaleźć dodatkowe, bardziej zróżnicowane zbiory [56]. W *Zaleceniach Niemieckiego Dnia Miast* znalazł się zapis dotyczący powoływania bibliotek szkolnych przez zespoły nauczycielskie przy

współpracy bibliotekarzy bibliotek powszechnych [58]. Biblioteki powszechne były także miejscem wycieczek szkolnych, co najmniej kilka razy w ciągu roku. Bibliotekarze pomagali szkołom przygotowując wiadomości o nowościach książkowych, opracowując odpowiednie wykazy, uzupełniając depozytami zasoby bibliotek szkolnych oraz prowadząc wspólną politykę zakupów. We wspomnianych *Zaleceniach* polecano także zacieśnianie współpracy szkoły i biblioteki powszechnej z komitetami rodzicielskimi i przedstawicielami firm księgarskich. Za realizację tych postanowień można uznać omówienie współdziałania biblioteki powszechnej w Dortmundzie ze szkołami powszechnymi [57]. Biblioteka ta stała się miejscem regularnych wycieczek szkolnych, tu także przeprowadzono lekcje na temat bibliotekarstwa czy też opracowywano zestawienia literatury dla nauczycieli. Z kolei w szkole przygotowywano materiały propagandowe, przekazywane później bibliotece publicznej.

Ważnym zadaniem nauczycieli i pracowników bibliotek szkolnych była ich ścisła kooperacja z bibliotekami powszechnymi w dziedzinie gromadzenia zbiorów, np. w bibliotece dla młodzieży w Bremer Berufsbildungszentrum (Bremeńskim Ośrodku Szkolenia Zawodowego) prowadzono wykłady i pokazy księgozbiorów oraz prezentowano możliwości korzystania z nich [54]. Biblioteki publiczne mogły ponadto np. wyposażać biblioteki szkolne w sprzęt biblioteczny oraz opracowany księgozbiór. Tak działo się np. w zachodnioniemieckim Hilden [44]. Współpraca bibliotek publicznych ze szkolnymi pomagała rozwijać czytelnictwo zarówno w bibliotekach szkolnych, jak i w publicznych. Porównanie księgozbiorów bibliotek szkolnych i publicznych w podmiejskich miejscowościach Chicago wykazało braki w bibliotekach szkolnych niektórych materiałów bibliotecznych, zwłaszcza starszych kompletów czasopism, dokumentów życia społecznego oraz współczesnej literatury pięknej [12]. Materiałów tego typu uczniowie byli zmuszeni poszukiwać w bibliotekach publicznych, często nie w swoich miejscowościach. Te argumenty przemawiały za tym, by między bibliotekami szkolnymi i publicznymi podjąć współpracę w zakresie planowania zakupu zbiorów i podziału odpowiedzialności. Przykładem współdziałania bibliotek obu typów jest „model” połączonych księgozbiorów klasowych z bibliotekami miejskimi w Oberhausen, w zachodnich Niemczech, gdzie utworzono „Ośrodek dla Bibliotek Szkolnych”, pełniący rolę centrali dla wszystkich spraw bibliotek tego typu [55]. Odgórnie przygotowywano materiały biblioteczne, opracowywano zbiory oraz tworzone katalogi dla poszczególnych bibliotek, a wreszcie wszelkie aktualne problemy omawiano z nauczycielami. Podobne zadania pełniła nowojorska Centrala dla Bibliotek Szkolnych, udzielająca fachowych rad z zakresu metodyki

pracy bibliotecznej, pomocy bibliotekarzom szkolnym przy uzupełnianiu oraz centralnym opracowaniu zbiorów [45].

Współpraca między bibliotekami szkolnymi a powszechnymi wynikała najczęściej z inicjatywy poszczególnych jednostek. Odmiennie działo się w Evanston, gdzie biblioteki szkolne oraz dziecięce biblioteki publiczne tworzyły jedną sieć biblioteczną, podlegającą kierownictwu bibliotekarza z centralnej biblioteki powszechnej, odpowiedzialnego za wszelkie wykonywane prace biblioteczne.

Przykładem współdziałania bibliotek szkolnych i publicznych jest także opis szkolnego bibliobusu w Tours, który obsługiwał dzieci szkolne do lat czternastu z ramienia biblioteki miejskiej [22]. W bibliobusie znajdowały się książki z miejskiej i szkolnych bibliotek oraz kupowane ze specjalnego kredytu miejskiego. Bibliobus zastępował małe biblioteki szkolne księgozbiorem o wiele większym niż ich własne zbiory. Przybywał do szkół co trzy tygodnie i podczas jednego kursu wypożyczano dzieciom około 6 000 książek, co zdaniem autora publikacji dowodziło sensowności tego rodzaju inicjatywy.

Jednym z wielu zadań bibliotek szkolnych i publicznych dla dzieci i młodzieży było też popieranie kultury czytelnicznej [26, 31]. Na łamach „Przeglądu Piśmiennictwa o Książce” można znaleźć kilka tekstów poświęconych tej problematyce, i tak np. opisano badania czytelnictwa, jakie przeprowadzono wśród studentów angielskich bibliotekarskich kursów uniwersyteckich w 1954 i 1956 r. [42]. Okazało się, że ówcześni studenci późno zaczęli korzystać z bibliotek publicznych oraz szkolnych ze względu na ich niedostateczne wyposażenie. Zamiłowanie do klasyki literatury młodzi ludzie wynieśli z domów. W wyborach czytelnicznych kierowali się także radą rodzeństwa, kolegów i nauczycieli. Badania czytelnictwa młodzieży w wieku 10-20 lat przeprowadzono z kolei w powiatowej bibliotece w Pisku, by poznać tytuły ulubionych lektur młodzieży (w przedziałach wiekowych 10-14 i 15-20 lat) [11]. We Francji podstawą badań ankietowych wśród uczniów średnich szkół ogólnokształcących i zawodowych stał się zmodyfikowany tzw. „test katalogowy”, ułożony w latach trzydziestych XX w. [36]. Pytani przez ankietera młodzi ludzie mieli zaznaczyć wśród sugerowanych odpowiedzi po dziesięć tytułów: powieści, które chcieliby przeczytać, ponieważ wydają się interesujące ze względu na tytuł; dzieł niebeletrystycznych o ciekawym tytule; oraz książek już przeczytanych i ocenionych pozytywnie. W podsumowaniu ankiety potwierdzono skuteczność tej metody badawczej jako środka pozwalającego na nawiązanie kontaktu między bibliotekarzami a młodzieżą oraz umożliwiającego rozbudzenie zaintereso-

sowań czytelniczych, ponieważ ankieta ujawniła zainteresowania typowe dla danego wieku, płci oraz środowisk badanej młodzieży.

Zakończenie

W omawianym okresie – od połowy lat pięćdziesiątych do niemal końca lat sześćdziesiątych XX w. – można wyraźnie zauważyć zmianę roli i zadań pełnionych przez biblioteki szkolne i publiczne dla dzieci i młodzieży. Biblioteki stały się szkolnymi centrami informacyjnymi z bogatymi i różnorodnymi zbiorami bibliotecznymi, służącymi rozwojowi nauczycieli i uczniów. W znacznym stopniu od prawidłowo prowadzonej biblioteki zależała jakość kształcenia i wychowania w szkole. Biblioteki szkolne wspierały proces samokształcenia; współpracowały z bibliotekami publicznymi, dyrekcją szkoły, nauczycielami poszczególnych przedmiotów oraz rodzicami uczniów; przygotowywały młodzież do pełnienia określonych ról w życiu społecznym, politycznym i kulturalnym; pomagały w sprawnym wykorzystywaniu zgromadzonych przez uczniów informacji – zarówno w procesie szkolnym, jak i poza nim. Bibliotekarze zdobywali i podnosili swoje kwalifikacje zawodowe, zarówno bibliotekarskie, jak i pedagogiczne. Dostrzeżono bowiem konieczność zatrudniania wykwalifikowanych bibliotekarzy szkolnych i bibliotekarzy dziecięco-młodzieżowych bibliotek szkolnych, odpowiedzialnych za prowadzenie i kierowanie księżnicami, znających programy kształcenia i wychowania, mających doskonałą znajomość zainteresowań czytelniczych oraz rynku wydawniczego książki dziecięcej i młodzieżowej – zarówno literatury pięknej, jak i popularnonaukowej. Od bibliotekarzy szkolnych oraz pracujących w bibliotekach publicznych wymagano także zaangażowania w pracę pedagogiczną z młodzieżą, polegającą m.in. na organizowaniu imprez bibliotecznych, wolontariatów, kół pomocy bibliotece, kierowaniu i rozwijaniu czytelnictwa [38, s. 16]. Dzięki temu biblioteki szkolne i publiczne umożliwiały wszechstronny rozwój osobowości dzieci i młodzieży. Kształcenie młodzieży zaczęto więc realizować poprzez biblioteki, które pozwalały uczniom swobodnie, ale z dużą pomocą bibliotekarzy, poznawać świat książek.

Ten właśnie okres rozwoju dziecięco-młodzieżowego i szkolnego bibliotekarstwa przyczynił się do współczesnego rozumienia roli bibliotek służących młodym odbiorcom. W tym czasie, trzeba to podkreślić, krystalizowała się nowoczesna koncepcja biblioteki szkolnej, dziś realizowana w powstałych na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. *media centre*.

BIBLIOGRAFIA

- [1] AB [A. Birkenmajer]: *Fotheringham Hamish: Activités et objectifs de la Bibliothèque internationale de la jeunesse. (Działalność i cele Międzynarodowej Biblioteki Młodzieżowej)*. *Bull. Unesco Biblioth. vol. 13: 1959 nr 7 s. 155-156.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 448.
- [2] BE [B. Eychler]: *Chrenkova A.: Povysit' uroven' raboty oblastnykh detskikh bibliotek. (O podniesienie poziomu pracy w okręgowych bibliotekach dziecięcych)*. *Bibliotekar' 1957 nr 9 s. 25-32, ilustr.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1958 nr 1, poz. 17.
- [3] *Biblioteki szkolne : wytyczne IFLA/UNESCO*. Oprac. przez T. Pemmer Saetre i G. Willars. Warszawa 2003. ISBN 83-87629-97-9.
- [4] ES [E. Słodkowska]: *Blühová Irena: Dnešní stav a úlohy školských knihnic. (Obecny stan i zadania bibliotek szkolnych)*. *Knihovna R. 10: 1958 č. 5 s. 197-209, tab.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 1-2, poz. 40.
- [5] ES [E. Słodkowska]: *Bouyssi Marcelle: Les section pour la jeunesse dans les bibliothèques municipales de province. (Oddziały młodzieżowe bibliotek miejskich na terenie Francji)*. – *Bull. Biblioth. France An. 9: 1964 nr 7 s. 283-294, tabl. 2.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1965 nr 1, poz. 14.
- [6] ES [E. Słodkowska]: *Kafka Jiří: Prace s dětmi v Krajské Lidové Knihovně Českých Budějovicích. (Prace z dziećmi w Wojewódzkiej Bibliotece Powszechnej w Czeskich Budziejowicach)*. *Knihovnik R. 2: 1957 č. 2 s. 37-41.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1957 nr 2-3, poz. 124.
- [7] ES [E. Słodkowska]: *Kapsa Oldřich: Školní knihovny – nezbytný pomocník školy při výchově nové generace. (Biblioteki szkolne niezbędną pomocą szkoły w wychowaniu nowego pokolenia)*. *Knihovnik R. 3: 1958 č. 5 s. 142-154, tab.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1958 nr 4, poz. 446.
- [8] ES [E. Słodkowska]: *Málek Rudolf: O našich dětských knihovnách a o výchovném a vzdělávacím působení knihou na děti a mládež. (O naszych bibliotekach dla dzieci i o wychowawczym oddziaływaniu książki na dzieci i młodzież)*. *Knihovna Sv. 4: 1962 s. 215-246, bibliogr. 17 poz. Rez., Zsf., Sum. Rés.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1963 nr 3-4, poz. 397.

- [9] ES [E. Słodkowska]: *Organisace školnich a učitelských knihoven. (Organizacja bibliotek szkolnych i nauczycielskich). Knihovna. R. 8: 1955 č. 6 s. 182.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1955 nr 3-4, poz. 107.
- [10] ES [E. Słodkowska]: *Osnovy pedagogiki pro knihovniky. (Zasady pedagogiki dla bibliotekarzy). – Knihovna R. 7: 1954, c. 7, s. 221-222.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1955 nr 2, poz. 73.
- [11] ES [E. Słodkowska]: *Vokroj Milan: Ankieta okresni lidové knihovny v Pisku: Co čte naše mládež? (Ankieta powiatowej biblioteki w Pisku: Co czyta nasza młodzież?) Knihovník R. 4: 1959 č. 8 s. 238-241.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1960 nr 1, poz. 35.
- [12] ESu [E. Suchodolska]: *Fenwick Sara Innis: School and public library relationship. (Stosunki między biblioteką publiczną a szkolną). Libr. Quart. vol. 30: 1960 nr 1 s. 63-74.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 1, poz. 24.
- [13] ESu [E. Suchodolska]: *Grazier Margaret Hayes: Implications of the new educational goals for school libraries on the secondary level. (Wpływ nowych celów oświatowych na biblioteki szkół średnich). Libr Quart. vol 30: 1960 nr 1 s. 37-46.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 1, poz. 22.
- [14] ESu [E. Suchodolska]: *Hamill Harold L.: The public library and the new educational program. (Biblioteka publiczna a nowy program nauczania). Libr. J. vol. 85: 1960 nr 18 s. 3605-3610, ilustr.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 3-4, poz. 444.
- [15] ESu [E. Suchodolska]: *Henne Frances: Toward excellence in school-library programs. (Ku doskonałości bibliotek szkolnych). Libr. Quart. vol. 30: 1960 nr 1 s. 75-90.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 1, poz. 21.
- [16] ESu [E. Suchodolska]: *Lorant Michael: World's most up-to-date youth library. (Najbardziej nowoczesna biblioteka młodzieżowa na świecie). Librarian vol. 49: 1960 nr 1 s. 10-11, ilustr.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 2, poz. 150.
- [17] ESu [E. Suchodolska]: *Lowrie Jean E.: Elementary-school libraries today. (Biblioteki szkół podstawowych w dobie obecnej). Libr Quart. vol 30: 1960 nr 1 s. 27-36.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 1, poz. 23.

- [18] ESu [E. Suchodolska]: *Martin Lowell: Relation of public and school libraries in serving youth. (Biblioteki powszechne i szkolne w służbie dla młodzieży). ALA Bull. vol. 53: 1959 nr 2 s. 112-117, ilustr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 442.*
- [19] ESu [E. Suchodolska]: *Sayers Berwick W. C.: Children's libraries as I saw them. (Biblioteki dziecięce w moich oczach). Libr. World vol. 60: 1958/59 nr 698/9 s. 22-24, 26-27. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 1-2, poz. 34.*
- [20] HZ [H. Zaręba]: *Makarova V. N.: Sistematičeskij katalog kak sredstvo rukovodstva čteniem škol'nikov. (Katalog systematyczny pomocą w kierowaniu czytelnictwem młodzieży szkolnej). Sov. Bibliogr. 1959 vyp. 3 s. 35-44, tab. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1960 nr 2, poz. 182.*
- [21] JJ: *Klenov A.: Katalogi detskich bibliotek. (Katalogi bibliotek dziecięcych). Bibliotekar' 1954 nr 12 s. 14-20, ilustr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1955 nr 2, poz. 65.*
- [22] JK [J. Keckówna]: *Fillet R.: Le „bibliocar” scolaire de Tours. (Bibliobus szkolny w Tours). Bull. Biblioth. France An. 2: 1957 nr 3 s. 179-191, illustr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1957 nr 4, poz. 274.*
- [23] JP [J. Pelcowa]: *Bibliotečnaja rabota s det'mi. (Praca z dziećmi w bibliotece) – Bibliotekov. Bibliogr. za Rubežom 1963 vyp. 11 s. 5-65, bibliogr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1964 nr 3, poz. 379.*
- [24] JP [J. Pelcowa]: *Buick Barbara: Australian school libraries. (Australijskie biblioteki szkolne). – Austral. Libr. J. vol. 13: 1964 nr 1 s. 18-26, bibliogr. 4 poz. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1965 nr 1, poz. 15.*
- [25] JP [J. Pelcowa]: *Chortjunova L. V.: Propaganda sistematičeskogo kataloga v detskoj biblioteke. (Propaganda katalogu systematycznego w bibliotece dla dzieci). – Sov. Bibliogr. 1964 vyp. 1 s. 40-53, bibliogr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1965 nr 1, poz. 61.*
- [26] JP [J. Pelcowa]: *Roe Ernest: The role of libraries in education. Some research problems. (Rola bibliotek w wychowaniu. Kilka zagadnień z zakresu metodyki badań). Austral. Libr. J. vol. 12: 1963 nr 2 s. 57-64, bibliogr. 6 poz. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1964 nr 1-2, poz. 40.*
- [27] JP [J. Pelcowa]: *Willis B. C.: School librarian – coordinator. (Bibliotekarz szkolny jako koordynator). ALA Bull. vol. 51:*

- 1957 nr 2 s. 92-94. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1957 nr 2-3, poz. 128.
- [28] JW [J. Westermarck]: *Gaver Mary Virginia: Effectiveness of centralized library service in elementary schools. (Użyteczność scentralizowanej służby bibliotecznej w szkołach podstawowych)*. *Libr. Quart.* vol 31: 1961 nr 3 s. 245-256, tab. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1962 nr 2, poz. 102.
- [29] KC [K. Chądzyńska]: *Current trends in public library service to children. (Kierunki rozwoju dziecięcych bibliotek powszechnych)*. *Issue editor: Winifred C. Ladley. Libr. Trends* vol. 12: 1963/64 nr 1 s. 3-117, bibliogr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1964 nr 4, poz. 465.
- [30] KC [K. Chądzyńska]: *School libraries issue. (Zeszyt poświęcony bibliotekom szkolnym)*. *Editor: Louise Anthony. Illinois Libr.* vol. 41: 1959 nr 3 s. 145-179, ilustr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1960 nr 3, poz. 425.
- [31] KC [K. Chądzyńska]: *School libraries issue. (Zeszyt poświęcony bibliotekom szkolnym)*. *Issue editor: Louise Anthony. Illinois Libr.* vol. 45: 1963 nr 4 s. 177-236. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1964 nr 1/2, poz. 25.
- [32] KC [K. Chądzyńska]: *School libraries issue. (Zeszyt poświęcony bibliotekom szkolnym)*. *Assoc. Editor: Louise Anthony. Illinois Libr.* vol. 46: 1964 nr 4 s. 255-312. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1965 nr 3, poz. 306.
- [33] Kisilowska M.: *Etyka w pracy bibliotekarza szkolnego*. W: *Książka i biblioteka w środowisku edukacyjnym*. Pr. zbiorowa pod red. E. B. Zybert. Warszawa 2002, s. 9-18. ISBN 83-87629-76-6.
- [34] MS [M. Małachowska-Staszelis]: *Uhlig Edith, Kirstein j.: Prinzipieller diskutieren! Einige Ergebnisse der Vorbereitungen zur „Kinderkonferenz“.* (Dyskutować bardziej zasadniczo! Niektóre osiągnięcia akcji przygotowawczej do konferencji bibliotek dziecięcych). *Bibliothekar Jg.* 13: 1959 H. 8 s. 842-849, ilustr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1960 nr 2, poz. 138.
- [35] MU: *Henne Frances: The basic need in library service for youth. (Zasadnicze potrzeby w zakresie służby bibliotecznej dla młodzieży)*. *Libr. Quart.* vol. 25: 1955 nr 1 s. 37-46. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1955 nr 3-4, poz. 111.
- [36] MW [M. Wierzbicka]: *Lévy-Bruhl Odette J.: Enquête sur les goûts de lecture des adolescents par le „Nouveau test du cata-*

- logue”. (*Ankieta na temat upodobań czytelniczych młodzieży, przeprowadzona za pomocą „nowego tekstu katalogowego”*). *Bull. Biblioth. France An. 5: 1960 nr 9/10 s. 321-345*. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 2, poz. 152.
- [37] Papuzińska-Beksiak J.: *Edukacyjne funkcje bibliotek publicznych dla dzieci*. W: *Biblioteka i informacja w systemie edukacji*. Pr. zbiorowa pod red. M. Drzewieckiego. Warszawa 1994, s. 87-108. ISBN 83-900042-9-1.
- [38] Peacock Douglas M.: *Biblioteka w szkole podstawowej i jej działalność*. Warszawa 1964.
- [39] „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1955 nr 1, s. 1.
- [40] RJ [R. Jaskuła]: *Málek Rudolf: Les services de bibliothèque pour la jeunesse. L'expérience des bibliothécaires tchécoslovaques. (Usługi biblioteczne dla młodzieży. Eksperyment bibliotekarzy czechosłowackich)*. *Bull. Unesco Biblioth. vol. 19: 1965 nr 4 s. 208-212, ilustr.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1966 nr 1-2, poz. 13.
- [41] Szczechura K.: *Wykorzystanie bibliotek szkolnych przez użytkowników w świetle badań przeprowadzonych za granicą*. W: *Biblioteka i informacja w systemie edukacji*. Pr. zbiorowa pod red. M. Drzewieckiego. Warszawa 1994, s. 190-203. ISBN 83-900042-9-1.
- [42] WK [W. Krajewska]: *Butler Joan W.: A study in adolescent reading (Badanie czytelnictwa wśród dorastającej młodzieży)*. *Libr. Ass. Rec. vol. 58: 1956 nr 10 s. 387-389*. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1957 nr 1, poz. 24.
- [43] ZM [Z. Michejda]: *Thwaite M. F.: Training for tomorrow in the youth library service. (Kształcenie kadr dla bibliotek młodzieżowych)*. *Libr. Assoc. Rec. vol. 59: 1957 nr 2 s. 53-56*. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1957 nr 2-3, poz. 235.
- [44] ZS [Z. Stasiewska]: *Beier Max: Zusammenarbeit zwischen Schülebücherei und öffentlicher Bücherei. Ein Erfahrungsbericht aus Hilden. (Współpraca pomiędzy b-ką szkolną a b-ką publiczną. Na podstawie doświadczeń w Hilden)*. *Bücherei u. Bildung Jg. 11: 1959 H. 6 s. 248-251*. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 444.
- [45] ZS [Z. Stasiewska]: *Bennhold Agnes: Zusammenarbeit zwischen Schulbücherein und öffentlichen Kinderbücherein in den USA. Ein Bericht aus New York und Evanston. (Współpraca pomiędzy bibliotekami szkolnymi a powszechnymi bibliotekami dziecięcymi w Stanach Zjednoczonych)*. *Bücherei u. Bildung*

- JG. 13: 1961 H. 6 s. 244-249. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 3-4, poz. 28.
- [46] ZS [Z. Stasiewska]: *Dressler Irmgard: Die Zweigstelle der Kinderbibliothek in der Tagesschule. Erfahrungen und Probleme. (Filia biblioteki dziecięcej w szkole całodziennej. Doświadczenia i problemy). Bibliothekar Jg. 16: 1962 H. 8 s. 805-814, bibliogr. 6 poz.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1963 nr 3-4, poz. 398.
- [47] ZS [Z. Stasiewska]: *Gessinger Ursula: Freihandbibliotheken für Kinder. (Wypożyczanie z wolnym dostępem do półek dla dzieci). Bibliothekar Jg. 13: 1959 H. 2 s. 211-214.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 479.
- [48] ZS [Z. Stasiewska]: *Jahrmann Werner: Intensive Büchereiarbeit mit Kindern und Jugendlichen. Zum Memorandum der Arbeitsstelle für das Büchereiwesen. (Intensywna praca bibliotekarska z dziećmi i młodzieżą. W sprawie Memorandum Ośrodka Pracy dla Spraw Bibliotecznych). Bücherei u. Bildung Jg. 17: 1965 H. 5 s. 221-231.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1966 nr 1-2, poz. 12.
- [49] ZS [Z. Stasiewska]: *Konferenz zu Fragen der Arbeit mit dem Kinderbuch in den allgemeinen öffentlichen Bibliotheken der Deutschen Demokratischen Republik vom 10 bis 13 November 1959 in Schwerin. Referate, Kommissionsberichte, Diskussionsbeiträge. (Konferencja dotycząca pracy z książką dziecięcą w b-kach powszechnych NRD. Referaty, sprawozdania z komisji, wyjątki z dyskusji). Bibliothekar Jg. 14: 1960 Sonderheft ss. 112.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1960 nr 4, poz. 518.
- [50] ZS [Z. Stasiewska]: *Kuhnert Heinz: Fachrichtungsausbildung „Arbeit mit dem Kinderbuch“. (Szkolenie specjalistyczne „Praca z książką dziecięcą”). Bibliothekar Jg. 18: 1964 H. 3 s. 245-251.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1965 nr 3, poz. 356.
- [51] ZS [Z. Stasiewska]: *Maier Franz: Aus zwei Jahren Jugendbibliothekpraxis. (Dwa lata praktycznych doświadczeń w b-ce młodzieżowej). Nachr. Vereinig. Schweiz. Biblioth. Jg. 35: 1959 Nr 2 s. 36-41.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 441.
- [52] ZS [Z. Stasiewska]: *Maier Franz: Die neue Jugendfreihandbibliothek in Biel. (Nowa Biblioteka młodzieżowa w Biel z wolnym dostępem do półek). Nachr. Vereinig. Schweiz. Biblioth.*

- 1957 nr 4 s. 99-110, tabl. 2, ilustr. „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1958 nr 1, poz. 18.
- [53] ZS [Z. Stasiewska]: *Möhlenbroch Sigurd: Die Bibliotheken und die Jugend. (Biblioteki i młodzież). Bücherei u. Bildung Jg. 6: 1959 H. 6 s. 251-256.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 440.
- [54] ZS [Z. Stasiewska]: *Ostershelte Burkhart: Jugendbücherei und Berufsschule. Ein Bericht über die „Bücherei der Jugend” im Bremer Berufsbildungszentrum. (Biblioteka młodzieżowa a szkoła zawodowa. Informacje o Bibliotece Młodzieżowej w Bremeńskim Ośrodku Szkolenia Zawodowego). Bücherei u. Bildung Jg. 14: 1962 H. 3 s. 97-108.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1963 nr 1, poz. 15.
- [55] ZS [Z. Stasiewska]: *Thumser Franz, Kuhlmann Siegfried: Öffentliche Bücherei und Schulbücherei. Das „Oberhausener Modell“. (Biblioteka publiczna i biblioteka szkolna. „Model” w Oberhausen). Bücherei u. Bildung Jg. 12: 1960 H. 6 s. 225-229.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 1, poz. 25.
- [56] ZS [Z. Stasiewska]: *Wendling Willi: Schülerbücherei. (Biblioteka szkolna i publiczna biblioteka młodzieżowa). Bücherei u. Bildung Jg. 11: 1959 H. 6 s. 243-247.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1959 nr 4, poz. 443.
- [57] ZS [Z. Stasiewska]: *Wolff Horst: Die öffentliche Bücherei in der Schule. (Biblioteka powszechna w szkole). Bücherei u. Bildung Jg. 13: 1961 H. 6 s. 254-256.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 3-4, poz. 30.
- [58] ZS [Z. Stasiewska]: *Zusammenarbeit von Schule und öffentlicher Bücherei. Empfehlungen des Deutschen Städtetages. (Współpraca szkoły i biblioteki powszechnej. Zalecenia Niemieckiego Dnia Miast). Bücherei u. Bildung Jg. 13: 1961 H. 8/9 s. 356-360.* „Przegląd Piśmiennictwa o Książce” 1961 nr 3-4, poz. 29.
- [59] Zybert E. B.: *Jakość w pracy biblioteki szkolnej.* W: *Książka i biblioteka w środowisku edukacyjnym.* Pr. zbiorowa pod red. E. B. Zybert. Warszawa 2002, s. 42-75. ISBN 83-900042-9-1.

Agnieszka Bajor

Department of Library Science and Book Marketing
Institute of Library and Information Science
University of Silesia in Katowice
e-mail: agnieszka.bajor@us.edu.pl

**„REVIEW OF BOOK LITERATURE” AS AN INFORMATION SOURCE
FOR SCHOOL AND PUBLIC LIBRARIES FOR CHILDREN AND YOUTH
(1955-1968)**

ABSTRACT:

„Review of Book Literature” is presented as one source of information about school and public libraries for children and young people (1955-1968). It concentrates on changes that followed in the methodology of pedagogical work between 1955 and 1968. During this period, the evolution of the tasks of these libraries followed – they largely became school information centres. It shows the group of articles selected by a source query. It has been divided into the following thematic groups: functioning of school libraries; the role of school libraries; legal bases of school librarianship; the school librarian profession; school and public libraries cooperation and organization of public libraries for children and young people.

KEYWORDS:

Bibliography. Public library for children and young people. „Review of Book Literature”. School library.